

sování cenové úrovně na úroveň kursů devis všemi prostředky. Vydělává-li se nepoměrně mnoho na vývozu pro abnormálně vysoké kursy devis, jest radno — pokud to organizačně je možno — at kompenzační cestou, at obracením zisků státu (cukr, lih) na zlevnění potravin, udržovati ceny na dosavadní výši. Volati při této situaci po odstranění takových zlevňovacích příspěvků státu a považovati zisky z vývozu cukru a lihu za pravidelný příjem státu znamená naprosté nepochopení situace a křížení zde naznačené tendence. Problém jest příliš vážný, abychom mohli si dovoliti zůstat státi na jeho povrchu.

Finanční klausule mírových smluv a jejich význam pro naši republiku.

Prof. Dr. Jos. Drachovský.

T. zv. klausule finanční mírových smluv*) (čl. 197—216 mírové smlouvy St. Germainské a čl. 248—263 mírové smlouvy Versailleské) neobsahují všech státně finančních a finančně právních důsledků mírových smluv, nýbrž jednají jednak o způsobu, jakým se má zabezpečiti náhrada ze smluv mírových vyplývající, jednak o speciálních náhradách na vydržování armád okupačních, po případě některých zvláštních náhrad jednotlivým státům; zejména však o převzetí a rozdělení státních dluhů států, jejichž teritorium přechází na státy jiné.

I. Nejdůležitější pro naši republiku jsou ustanovení mírové smlouvy s Rakouskem. Pro celkové posouzení našeho zatížení bude arci nutno vzíti v úvahu ještě břemena, jež vyplynou z mírové smlouvy s Uherskem.

A tu nejprve, pokud jde o státní dluh, stanoveny jsou čl. 203 mírové smlouvy tyto zásady:

1. Přejímá se dluh dle stavu předválečného, t. j. ze dne 28. července 1914. Dluhy později kontrahované, pokud o nich nebylo dáno speciální ustanovení, zejména pak dluhy válečné tíží dle čl. 205 výhradně Rakousko. To však týká se válečných půjček jen potud, pokud se nacházejí na území rakouském a byly zákonitou cestou vydány; půjčky tyto v ostatních územích bývalého Rakouska budou rovněž kolkovány, ale zůstává těmto státům volno, co s nimi učiniti chtějí; mírová smlouva jim v tomto směru neukládá žádného závazku**) — čl. 203.

2. Dluhy státní zajištěné na železnicích, solních dolech a jiných statech (>biens« — hledě na souvislost s teritoriem, půjde patrně

*) V uzavírací smlouvě československé republiky s mocnostmi spojenými a přidruženými přirozeně není místa pro ustanovení podobná.

**) Viz pod č. 4. níže.

především o statky nemovité, nebo podniky mající základ imobilární, nebo působnost k určitému teritoriu se vztahující) přejmou všechny státy, kterým připadá území bývalého Rakousko-Uherska a všechny státy rozkouskováním jeho vzniklé (čítaje v to i Rakousko).

Všeobecnou zásadou pro převzetí jest, že každý stát přejímá tolik z tohoto dluhu, kolik připadá na statky, na nichž zajištění bylo provedeno, jež stát onen přejímá podle smlouvy mírové nebo podle smluv a úmluv doplňovacích. Budou to dle čl. 208 především statky na území toho kterého státu ležící.

Pro nás přijdou tu v úvahu především některé akcie a dluhopisy dráhy Františka Josefa, plzeňsko-březenské, ašsko-rossbašské, české západní, severní dráhy Ferdinandovy, české severní, moravské pohraniční, moravsko-slezské ústřední, pražsko-duchevské, duchcovsko-podmokelské, pak také bývalé společnosti státní dráhy a dráhy severozápadní s drahami k ní připojenými. Salinky sem nespadnou, ježto na náš stát žádné alpské saliny nepřejdou; zato ovšem případné jiné výkupní závazky při sestátnění železnic převzaté státem, a event. garancie výnosové.*)

Všeobecná tato zásada však má dojít svého provedení konkrétním stanovením podílu na daních i břemenech komisi reparační, jež podíl státu může vycenit podle zásad, *«que celle-ci jugera équitables»*. Tím jest této komisi vlastně ponechána plná volnost ocenit význam jednotlivých linií v různých státech se nacházejících. Nedostatečné naše zastoupení v této komisi padá tu těžce na váhu. Pro Rakousko komise tato neodhaduje podíl, jemu zůstane k tíži vše, co nebude rozděleno.

Mírová smlouva předpokládá vůbec reální rozdělení dluhů, což v tomto případě však neprovedla podrobně, jak se to stalo přílohou ke čl. 203 ohledně nezajištěných dluhů. Zde bylo pouze ustanoveno, že za přejímanou část dluhu bude stát přejímající výhradním dlužníkem a přejímané statky výhradní zárukou bez jakékoliv simultanity.

Pokud by percipientem plnění ze všech těchto závazků byla jediná osoba, n. př. banka nebo konsorcium, byly by poměry arci jednoduché a plnil by každý stát prostě dle svého poměrného závazku, ale ohromnou většinou není tomu tak a tu při nestejně platební způsobilosti jednotlivých států bude směnná hodnota závazku převzatého arci různá, a jest mezerou mírové smlouvy, že nejsou stanoveny zásady rozdělovací. Pokud by bylo možno papíry rozdělit dle toho, ve kterém území se nalézají, jest věc poměrně snazší, ale rozdělení toto nebude asi vždy odpovídati percentuelní kvotě dluhu, nad to množství těchto dluhopisů jest v cizině, a tu asi nebude možno bez dohody s držiteli rozdělení provést.

Státní majetek zavazený arci nepřejde dle čl. 208 na jednotlivé státy bez náhrady, ale převzaté závazky se od náhrady stanovené odečtou.

*) O těch arci smlouva výslovně nemluví.

Technicky provede se věc tak, že závazky platební, při nichž nejde pouze o vrácení nebo zúročení kapitálu, rozdělí komise reparační patrně již hledě na měnu, v níž budou vypláceny, a ta bude v tomto případě zpravidla měna dotyčného státu — to by aspoň bylo nejjednodušší řešení odvozené z čl. 203 č. 1. odst. 4.

Pokud jde o závazky dluhové obligační nebo rentové, mají býti vyjádřeny v měně státu přejímajícího, pokud byl původní dluh vyjádřen v papírové měně rakouské. Za tu bylo by dle poměrů dřívějších považovati také každý závazek, při němž nebylo o měně výplatní ničeho zvláštního stanovení, kdy tedy zůstávalo státu volno platiti bankovkami. Konverse pak má býti provedena dle stejného poměru, v jakém konvertoval přejímající stát poprvé rakouské papírové koruny na měnu svoji. Pokud by tedy konverse tato nastala dříve, než budeme míti jinou měnu svoji, bylo by u nás konvertovati na koruny československé, jež byly svého času převedeny *al pari*. To by pro nás arci značilo určitou nevýhodu; komise reparační však může, pokládá-li to vhodným, požádati stát konvertující o změnu podmínek; ale pochybuji, že by hledě na zájmy cizích věřitelů odhodlala se užití svého práva v náš státní prospěch. Komise reparační přímo má žádati za takovouto změnu, je-li toho názoru, že v době konverse hledě na devisorový kurs jest hodnota peněz náhradních značně nižší než hodnota peněz původních — v téže době, sluší dodat.

Původní dluh vyjádřený v jedné nebo několika penězích cizích bude konvertován na dluh stejně vyjádřený, čemuž sluší rozuměti, že i poměr cizích peněz bude stejný. Dle toho bylo by žádati při dluhu vyjádřeném v korunách a cizích penězích, že také koruny by se převedly dle pravidla v předešlém odstavci vyloženého beze zřetele na jiný poměr kursovní ostatních měn na titru uvedených. To bych dedukoval i pro smysl posledního odstavce čís. 1. čl. 203, kde se praví, že byla-li ve starých titrech vyměněna vyplata cizími penězi nebo jiná výhrada, musí nové titry požívatí stejných výhod.

Byl-li původní dluh vyjádřen (patrně výhradně) ve zlaté měně rakouské, vyjádřen bude nový dluh v dolarech severoamerických nebo librách sterlingů, a přepočtení stane se dle váhy a zrna (kurantních) mincí dle zákonů platných 1. ledna 1914. Pro nás za klesající tendence liber sterlingů, která patrně delší dobu potrvá, bylo by vhodnější konvertovati na libry sterlingů.

3. Ostatní, t. zv. nezajištěný dluh státní rozděluje se mezi zúčastněné státy rovněž, pokud jde o rentové papíry, bony, obligace, hodnoty a bankovky (*titres de rente, bons, obligations, valeurs et billets*), o nichž se ve smlouvě zvláště jedná. Jiné dluhy před datem kritickým snad kontrahované tíží pouze vládu rakouskou nynější. Titry uložené v bance rakousko-uherské ke krytí bankovek touto bankou vydaných do této úpravy nespádají.

Přijde tu tedy v úvahu především všeobecný konsolidovaný dluh asi 5 miliard K (po vyloučení t. zv. uherského bloku) a dluh

zvláštní předlitavský, pokud nespadá pod č. 2., v obnosu asi 4 miliardy K. Dluh bosensko-hercegovský považuje se za dluh správního obvodu a případně celý k tíži Jugoslaviie — čl. 203 č. 2. a 204 č. 2.

Skutečné rozdělení má provést zase reparační komise (1), která vypočítá poměr jednotlivých států mimo rakouskou republiku (na niž připadne zbytek) dle poměru příjmů z odděleného území, jež za takové měřítko dle uznání komise se hodí, k příjmům stejným z celého území rakouského (předlitavského). Nejspíše v úvahu tu musí přijíti, což má být také námi zastáváno, úhrny daní přímých. Příloha k cit. čl. 203. stanoví o dluzích v titrech pozůstávajících, že do tříměsíců po tom, kdy smlouva v platnost vstoupí, okolkuje každý stát titry tohoto dluhu, které má na svém území, čísla okolkovaných titrů seznamená a tento seznam spolu s ostatními listinami, které k akci okolkovací se vztahují, zašle komisi reparační. Tyto ostatní dokumenty budou patrně z důvodů kontrolních předloženy a budou to asi především originální přihlášky stran. Forma ani obsah jejich předepsány nejsou.

Ipsa iure pak stanou se majetníci titrů okolkovaných od počátku působnosti této smlouvy věřiteli státu okolkovavšího, a to výlučně.

Nastane-li případ, že některý stát podle výsledku okolkovací akce má na svém území méně titrů dotyčného dluhu, než dle rozdělovacího předpisu naň připadá, musí za rozdíl vydati komisi reparační nové titry ve formě a v kusech, jak to reparační komise určí. Vázanost těchto titrů na stejné podmínky úrokové i amortizační jest samozřejmá, předpokládá však rozdělování nikoliv všech dluhů jako celku, nýbrž všech jednotlivých emisí, resp. typů, nač již při soupisu třeba vzíti zřetel. Všechny ostatní vlastnosti těchto titrů nových schvaluje komise reparační. Komise reparační odevzdá pak podíly poměrné na těchto titrech jednak státům, které dle soupisu budou míti ve svém území těchto titrů více, než na ně dle poměru připadá, jednak věřitelům usídleným mimo území států z bývalého Rakouska své území zcela nebo z části přejavších. Dodatek citovaný arci mluví v tomto případě pouze o vydání osvědčení, jež věřitelům cizozemským, kteří mají vystupovati hromadně prostřednictvím svého státu, dává právo na poměrný podíl nových emisí titrových za odevzdané titry staré, předpokládal by tedy novou a zbytečnou emisi; arci nelze si tajiti obtíže i pod čís. 2. zmíněné, že bude i při paritě titrů veliký rozdíl v hodnotě titrů zaručených na př. Československem a republikou rakouskou.

Dodatek nenařizuje celkovou konversi starých dluhů na měnu národní nebo cizí, ale patrně ji předpokládá, neboť stanoví pro ni pravidla shodná s pravidly, uvedenými pod čís. 2., kamž odkazují. Bylo by patrně nejjednodušší a pro mezinárodní pohyb těchto titrů dluhových nejprůzračnější, kdyby byly vydány dluhopisy vyrovnávající (tyto asi pravděpodobně, bude také naše republika musiti odvésti) i prostě konvertující ve stejné formě.

V dodatku jsou některá nedopatření: tak dle jeho přesného znění musí na př. Jugoslavie, Itálie a Polsko okolkovati všechny dluhopisy nacházející se na vlastním území, a nikoli pouze na území převzatém, což znamená pro ně převzetí přímého závazku, třeba by snad jeho část byla vyrovnána odvedenými dluhopisy náhradními. Dále předpokládá dodatek, že žádný cizozemský věřitel nebude míti svých rakouských titrů na př. ve Vídni nebo v Praze, neboť tyto majetníci mají odevzdati své titry svým vládám k výměně — ač tyto titry jsou již přímým dluhem států, na jejichž území jsou okolkovány.

Při těchto transakcích má býti provedeno také rozdělení a výměna uherského bloku všeobecného dluhu státního, ač až podle obsahu smlouvy s Maďarskem.

Sama komise reparační však může provést jednání s majetníky těchto nových, náhradních titrů, za příčinou umožnění sjednocovacích půjček každého státu — ten smysl aspoň musíme pro zachování suverenity našeho státu přikládati ustanovení předposledního odstavce cit. dodatku, ježto nemůžeme mysliti, že by o vydání podobné půjčky mohla prostě rozhodnouti komise reparační s reprezentací věřitelů sama.

Dodatkem se stanoví, že stát, přejímající na sebe závazek z titrů starého státu, honoruje také kupony a umořovací splátky od doby, kdy smlouva začne platiti.

O dluzích bankovkových viz níže pod č. 5.

4. Válečné dluhy bývalé vlády rakouské upravuje čl. 205. mírové smlouvy takto:

a) Válečné půjčky a případné jiné titry válečných dluhů, nalézající se na území států, z bývalého Rakousko-Uherska vzniklých, a států, jimž z bývalého Rakouska-Uherska něco připadlo, pokud vydány byly zákonným způsobem před 31. říjnem 1918, budou těmi státy okolkovány a za osvědčení vzaty z oběhu. Příslušné seznamy se všemi listinami k tomu se vztahujícími budou zaslány komisi reparační.

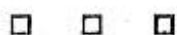
Mírová smlouva neukládá státům uvedeným mimo republiku rakouskou žádné povinnosti, aby tyto dluhopisy jakkoliv honorovaly, pokud samy nedaly okolkování a výměně výslovně takový smysl. Zůstává jim tedy přirozeně volno tyto dluhy vůbec odmítnouti, nebo z důvodů hospodářských či jakýchkoli jiných honorovati částečně nebo v některých případech. Ani tyto státy samy, ani osoby, jež na jejich území titry válečných dluhů mají (v mírové smlouvě se praví nepřesně *ni leurs ressortissants*), nemohou za ně žádati ničeho od vlády rakouské.

b) Vláda rakouská však má povinnost honorovati válečné půjčky a jiné titry válečné na vlastním území se nacházející (kdyby text smlouvy bránil uplatňovati práva z toho vyplývající pro příslušníky států, territorium rakousko-uherské převzatých, napraví to snadno prodejem těchto titrů před dokončením soupisu příslušníkům rakouským.

Vládu rakouskou jediné postihuje dále břímě z titrů válečných dluhů, jejichž vlastníky byly před podpisem smlouvy mírové státy jiné, než výše zmíněné, nebo jejich příslušníci.

Ustanovení čl. 203. o titrech uložených ke krytí bankovek i o zavázanosti Rakouska za všechny ostatní závazky netitrované se i zde opakuje.

(Dokončení.)

Mezinárodní transit, letectví a plavba.

Dr. Bedřich Linhart.

I. Úvodem.

Probíráme-li smlouvy mírové, nalezneme řadu ustanovení, která ukládají poraženým státům velmi citelná obmezení suverenity a práv jejich občanů, po případě poskytují mocnostem spojeným a přidruženým, jak zní oficiální název vítězné dohody, velmi značných práv v oblasti ústředních mocností. Národům zvyklým dosud na pojem neobmezenosti moci státní, jeví se tyto podmínky krutými vůči poraženým, mluví se o míru imperialistickém a p., avšak přehlíží se, že většina oněch ustanovení jsou vlastně provedením zásad všeobecných, s nimiž započato tam, kde mohly býti vynuceny hned, ale v němž má býti pokračováno vůči všem členům svazu národů podle předpisů jeho paktu.

Na příklad uloženo jest Německu, Rakousku atd. odzbrojení až na míru nepatrnou, ale mimo to také odstranění všeobecné branné povinnosti, závazek ke zřízení vojska námezdního, zákaz všech mobilizačních opatření, výchovy vojenské, výroby zbraní a střeliva — avšak to jsou jen ukázky systému branného, který má býti asi zaveden dle čl. 8. paktu o svazu národů od všech členů svazu, tak aby ozbrojení národů bylo redukováno, jak výslovně se praví, na minimum srovnávající se s bezpečností národa a s prováděním společných akcí nařízených svazem národů.

Ony všeobecné zásady, vyslovené již napřed v proslulých 14 bodech Wilsonových, statuovány jsou jednak v paktu (úvodní věty, čl. 23.), ale i jinde ve smlouvách mírových (čl. 86., 93. Versailles), a jsou také už částečně provedeny vůči členům svazu, n. př. zásada zachování míru v paktu samém, ochrana dělníků ve statutu organisace práce (část XIII. obou smluv), ochrana minorit v konvencích uzavřených se státy nově založenými aneb rozšířenými (s Polskem dne 28. června 1919, s naším státem dne 10. září 1919, nyní i s Jugoslavií a Rumunskem), resp. přímo v mírových smlouvách s Rakouskem (čl. 51., 57., 60., 62.—69.), s Maďarskem atd.

Bude úkolem autority svazu národů, aby se národové a státy přesvědčily, že dosažení pokroku ve vývoji lidstva a v mezinárodních stycích lze docílit pouze určitým obmezením suverenity